

Consideracions generals sobre l'àrab

Els territoris de parla àrab es troben en una situació de diglòssia¹ en què l'ús de diverses varietats lingüístiques està condicionat pel context en què té lloc la comunicació. Així doncs, tenim l'àrab clàssic, llengua de l'Alcorà, que es reserva a l'àmbit religiós. D'altra banda, tenim l'àrab estàndard modern, que és la llengua que s'ensenya a l'escola, la dels documents formals i la dels mitjans de comunicació. I, per acabar, tenim una multitud de varietats regionals o dialectes, que és la llengua materna i que s'utilitza en l'àmbit quotidià de la llengua. Aquests dialectes poden ser molt distants entre ells i, en el cas del Magrib, molt influenciats per la llengua amazight, a més del francès i del castellà.

Aquest llibre utilitza l'àrab estàndard modern propi dels llibres de text de tots els països àrabs. Així doncs, no ens ha d'estranyar que els destinataris d'aquests llibres, siguin pares o alumnes d'origen àrab, anomenin una mateixa cosa de manera diferent o fins i tot desconeguin alguns mots de la terminologia que proposem. D'altra banda, pel que fa a aquelles persones procedents del nord d'Àfrica però que no són àrabs, ara per ara a les escoles d'origen l'ensenyament se'ls fa en aquesta llengua.²

Algunes de les dificultats que té un parlant àrab a l'hora d'aprendre català són:

¹ Recomanem la lectura del llibre de Sánchez, R. *L'àrab. Estudi comparatiu entre la gramàtica del català i la de l'àrab*, Col·lecció "Llengua, immigració i ensenyament del català", núm. 2. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Benestar i Família, 2003.

² Tot i que al Marroc hi ha una nova política lingüística i s'està introduint l'ensenyament de l'amazight, ara per ara no- més es tracta d'una experiència pilot que es duu a terme en algunes escoles.

- L'alfabet àrab no té el fonema /p/ i els parlants tendeixen a canviar-lo per /b/; de la mateixa manera, substitueixen /g/ per /c/ i /ni/ per /ny/. També tenen dificultats de percepció i producció dels sons /e/ i /o/, que substitueixen per /i/ i /u/ respectivament.
- El verb àrab només expressa tres temps verbals i els altres es construeixen afegint-hi partícules i verbs auxiliars. Aquest fet provoca que el sistema temporal verbal català sigui una de les dificultats més grans i es tendeixi a l'ús generalitzat del present.
- Hi ha una sèrie d'estructures que no necessiten la presència del verb en present: frases atributives (*ser/estar*), les locatives (*ser*), les existencials (*haver-hi*) i les possessives (*tenir*) catalanes. En àrab s'expressen mitjançant frases nominals sense verb, de manera que és freqüent sentir-los expressions com “*ell amable*” per “*ell és amable*” o “*jo a casa*” per “*jo sóc a casa*” o “*per mi un germà*” en lloc de “*tinc un germà*”.
- Un altre error freqüent és l'ordre de la frase, ja que en àrab l'ordre normal és verb + subjecte + objecte. Per tant, no ens ha d'estranyar que quan parlen català acostumin a estructurar la frase de la mateixa manera.

El glossari

El glossari que us presentem té un doble objectiu: en primer lloc, la comprensió del text a partir de la identificació amb la llengua pròpia i, en segon lloc, facilitar la comunicació en la llengua de l'altre.

Així doncs, està dividit en quatre columnes que, de dreta a esquerra, representen:

1. el mot en àrab,
2. la transliteració del terme àrab escrita en caràcters llatins,
3. la pronunciació fonètica del terme català en caràcters àrabs,
4. el mot en català.

Per tal de facilitar l'ús del glossari exposarem unes nocions bàsiques per utilitzar-lo profitosament. Hem intentat adequar el rigor acadèmic, en la mesura del possible, amb el destinatari al qual adreçem aquest treball, que no necessàriament ha de tenir coneixements de filologia àrab.

L'escritura àrab

La llengua àrab és una llengua semítica i com a tal té la característica que s'escriu i es llegeix de dreta a esquerra; per tant, l'ordre dels fulls i de les pàgines d'un document també serà aquest.

Una altra característica de les llengües semítiques és que estan constituïdes fonamentalment per consonants, i en l'escritura només apareixen aquestes i les vocals llargues.

Així l'àrab té 28 consonants i 3 vocals llargues (alif, w×w, y×y), que també actuen com a consonants. Les lletres de l'alfabet àrab canvien de forma segons que es trobin a l'inici, al mig, al final de la paraula o aïllades (quadre 1). La majoria dels manuals de llengua àrab les presenten en quatre formes diferents. Nosaltres les hem agrupades en dues, inicial i medial d'una banda, i final i aïllada, de l'altra, excepte 3 lletres que les presentem en 4 formes diferents i són les que s'indiquen amb el nº 4 al quadre 1. Totes les lletres es lliguen per la dreta, excepte sis que sempre mantenen la forma aïllada estiguin on estiguin situades i són les que s'indiquen amb el nº 6 al mateix quadre.

També utilitzen una sèrie de signes auxiliars que aquí resumirem en cinc (quadre 3):

- tres vocals curtes: *a, i, u*;
- *sukun* o absència vocàlica; en aquest cas es pronuncia la consonant pura;
- *xadda* o duplicació consonàntica.

Les vocals curtes generalment no s'escriuen, i el lector àrab és capaç d'interpretar correctament el text pel context. En paraules que poden induir a confusió n'hi ha prou a indicar alguna vocal curta per tal d'orientar la lectura. Tant en el llibre com en el glossari hem vocalitzat totes les lletres, a excepció del final de paraula per tal d'evitar la flexió pròpia d'aquesta llengua.

Transliteració de l'àrab

Moltes de les consonants àrabs tenen una pronunciació similar a consonants de llengües del nostre entorn cultural: *català, castellà, francès, anglès...* Tanmateix, hi ha algunes consonants que no corresponen a referents pròxims. En general aquestes tenen punts d'articulació a la part posterior de l'aparell fonador, com ara les velars, les faríngies i les glotals. Repassem aquestes consonants:

- L'*hamza* és una petita interrupció de l'emissió de la veu similar a un *spiritus lenis* en grec quan volem evitar una assimilació com si, per exemple, en castellà volguéssim distingir *la atea* de *la tea*. El punt d'articulació té lloc a la glotis o laringe.
- L' $\rightarrow\ddot{y}$ equival a la *j* castellana però amb un punt d'articulació més posterior, a la faringe, i amb un tancament no tan fort.
- Les lletres $\frac{1}{2}\times d$, $\overset{\circ}{A}\times d$, $\text{Ð}\times\ddot{y}$ i $\text{Þ}\times\ddot{y}$ equivalen a les lletres *s*, *d*, *t* i 2 però amb un petit tancament a la part posterior del paladar, és a dir, el punt d'articulació de les velars.
- L'*bayn* equival a pronunciar una vocal *a* quan ens estrenyem el coll amb força.
- La $q\times f$ equival a una *k* però amb un punt d'articulació un xic posterior, és a dir, el punt d'articulació de les velars.

En aquest glossari hem utilitzat el sistema de transliteració de l'*Enciclopèdia catalana*. Tot i així, en el quadre 1 hem afegit la transliteració al català que utilitza l'Institut d'Estudis Catalans i les pautes de transliteració utilitzades pels arabistes castellans.

En el cas que l'article *al-* precedeixi una consonant solar, fet que provoca una assimilació fonètica de la *l* de l'article i la consonant inicial de la paraula, hem

optat per reflectir aquesta assimilació en la transliteració. Així, per exemple, en lloc d'escriure *al-sahr* ('el mes') escriurem *as-sahr*.

Transliteració del català

Per elaborar aquesta columna hem seguit un mètode propi segons la variant del català del Barcelonès. S'ha de tenir en compte que no hi ha cap sistema oficial en aquest sentit i, per tant, s'ha de considerar una aproximació pel nivell de dificultat que presenta. Aquest sistema de transcripció fonètica és el mateix que ja vam utilitzar en el *Diccionari il·lustrat àrab-català*, en la seva segona edició.

Els fonemes catalans *p* i *v* no existeixen en àrab i, per tant, els hem representat pel seu so més immediat, que és *b*.

Tampoc no existeixen en àrab les vocals *e* ni *o*. Es representen, respectivament, per *i* i *u*, tenint en compte que, si en català parlem de *e* oberta, s'ha considerat *a*.

En aquesta columna no hem recorregut al grafema *hamza*.